

EKONOMIJA

Vežbe 3

Faktori proizvodnje i preduzeća u tržišnoj privredi

Školska godina 2026/27.

Termin vežbi 13–15. 10. 2026.

LITERATURA Vežbe su urađene na osnovu knjige: Dragana Kragulj, *Ekonomija: osnovi mikroekonomske i makroekonomske analize*, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, 2025, Poglavlje 3 – Faktori proizvodnje i preduzeća u tržišnoj privredi.

AUTORI VEŽBI dr Sandra Jednak, Miloš Parežanin, Aleksandar Vićentijević, Đorđe Cvetković

Ime i prezime

Broj indeksa

Zadatak 1 Pojmovi, računski zadaci i pitanja**Zadatak 2** Akcije i obveznice**Zadatak 3** Produktivnost rada**Zadatak 4** Interaktivni kviz

ZADATAK 1

Pojmovi, računski zadaci i pitanja

I Povežite pojam i definiciju.

Upišite slovo pojma u kvadrat ispred odgovarajuće definicije.

a. Radna snaga

b. Rentabilnost

c. Neproizvodan rad

d. Opticajni kapital

e. Državno preduzeće

f. Amortizacija

g. Predmeti rada

h. Inokosno preduzeće

i. Intenzivnost rada

☐

1. Kapital uložen u predmete rada i plate zaposlenih.

☐

2. Ukupnost čovekovih fizičkih i intelektualnih sposobnosti koje se mogu koristiti u proizvodnji dobara i pružanju usluga.

☐

3. Najjednostavniji oblik preduzeća, u kome jedan vlasnik samostalno donosi sve odluke u vezi sa poslovanjem, samostalno raspolaže profitom, a za obaveze preduzeća odgovara neograničeno, celokupnom svojom imovinom.

☐

4. Smanjivanje vrednosti osnovnih sredstava i prenošenje dela vrednosti ovih sredstava na novu upotrebnu vrednost.

☐

5. Objekti na koje čovek deluje svojim radom pomoću sredstava za rad, menjajući im oblik i prilagođavajući ih svojim potrebama.

☐

6. Preduzeće koje za dominantnog vlasnika ima državu i koje je kontrolisano od strane države.

☐

7. Odnos između ostvarenog dohotka i angažovanih sredstava.

- ☐ 8. Stepen trošenja čovekove radne snage u proizvodnom procesu.
- ☐ 9. Rad angažovan u činjenju neproizvodnih usluga.

II Dopunite.

1. U prirodne proizvodne faktore spadaju _____
2. Po teoriji radne vrednosti zbir tekućeg i minulog rada čine _____.
Tekući rad stvara _____, dok je rezultat minulog rada _____.
Tako se vrednost proizvoda može iskazati formulom _____.
3. Rabaćenje može biti _____.
4. U proizvodnom procesu razlikujemo dve osnovne grupe predmeta rada: _____.
5. Prema kvartalnoj podeli faktori proizvodnje su: _____
6. U svakom preduzeću se, sa gledišta njegovog personalnog sastava, razlikuju tri kategorije: _____.
7. Osnovni elementi akcijskog kapitala su: _____
8. Neograničena i solidarna odgovornost vlasnika postoji u _____.
9. Profitna stopa pokazuje stepen _____ preduzeća.
10. Novčani fond koji se uvećava procesom amortizacije osnovnih sredstava naziva se _____, i iz njega se nabavljaju _____.
11. Uloženi kapital se sastoji iz dva dela: _____.
12. Prost rad je _____
dok je složen rad _____
13. Povećanjem produktivnosti se **povećava** / **smanjuje** vrednost po jedinici proizvoda.
(zaokružite tačan odgovor)
14. Dividenda je _____
15. Rad može biti _____ karaktera.
16. Produktivnost se povećava kada (navedite dva načina): _____
17. Sirovine koje ne mogu da se koriste kao gotov proizvod, već moraju da idu dalje u proces proizvodnje, nazivaju se _____.

18. Proizvodne usluge su _____
19. Sekundarni sektor privrede obuhvata _____
20. Razlika između više tržišne i niže nominalne vrednosti akcije naziva se _____.

III Tačno / Netačno

Zaokružite T ako je tvrdnja tačna, odnosno N ako je netačna.

1. Obrazovanje, nauka i kultura kao oblici neproizvodnog rada dobijaju sve veći značaj u modernom društvu.	☐ T	☐ N
2. Zemlja ne može biti privredno razvijena ukoliko nema veliko i raznovrsno prirodno bogatstvo.	☐ T	☐ N
3. Za akcionarsko društvo je bitno da postoji međusobno poverenje među akcionarima.	☐ T	☐ N
4. Što je privreda na višem stepenu razvoja, veće je učešće minulog rada.	☐ T	☐ N
5. Što je veća veličina obrtnih sredstava, veća je i likvidnost preduzeća.	☐ T	☐ N
6. Tržišna cena akcije retko podleže fluktuacijama.	☐ T	☐ N
7. Polna, obrazovna i starosna struktura stanovništva nemaju nikakav značaj za ekonomski razvoj jedne zemlje.	☐ T	☐ N
8. Cena je novčani izraz vrednosti.	☐ T	☐ N
9. Osnovna sredstva se u procesu proizvodnje troše postepeno, a predmeti rada odjednom.	☐ T	☐ N
10. U inokosnom preduzeću postoji niska specijalizacija rada.	☐ T	☐ N
11. Preduzeće „X“ posluje sa gubitkom. Možemo zaključiti da je ovo preduzeće rentabilno.	☐ T	☐ N
12. Sva državna preduzeća su javna preduzeća.	☐ T	☐ N

IV Rešite zadatke.

IV.1 Preduzeće „Mlekoprodukt“

Preduzeće „Mlekoprodukt“ posluje na tržištu već deset godina, baveći se proizvodnjom mlečnih proizvoda – sira i jogurta. Preduzeće posluje u skladu sa zajedničkim interesima više partnera, koji donose ključne poslovne odluke, a koji su u rad preduzeća uložili

Prošle godine, firma je proizvela i prodala 12.000 kilograma sira po ceni od 300 dinara po kilogramu i 8.000 litara jogurta po ceni od 150 dinara po litru. Ukupni troškovi uključuju nabavku mleka u iznosu od 2.400.000 dinara, plate radnika u iznosu od 1.400.000 dinara, kao i amortizaciju opreme u iznosu od 600.000 dinara. Procenjuje se da bi ulaganje kapitala u alternativne investicije moglo doneti godišnji profit od 300.000 dinara.

- O kom obliku preduzeća je reč u zadatku? Koje su prednosti, a koji nedostaci ovakvog tipa preduzeća?
- Koji su kriterijumi po kojima se razlikuju osnovna i obrtna sredstva? Identifikujte osnovna i obrtna sredstva ovog preduzeća.
- Izračunajte računovodstveni profit ovog preduzeća. Da li je ovo preduzeće rentabilno?
- Izračunajte ekonomski profit ovog preduzeća. Da li su osnivači preduzeća svoje resurse iskoristili na najefikasniji način? Objasnite.
- Izračunajte profitnu stopu (koristeći računovodstveni profit).

PROSTOR ZA RAD

Preduzeće „MedTech Solutions“ je akcionarsko društvo koje se bavi proizvodnjom i prodajom medicinske opreme. Društvu je potreban kapital u iznosu od 50.000.000 dinara. Emitovano je 100.000 akcija po nominalnoj vrednosti od 500 dinara. Očekuje se da dividendna stopa bude 9%, dok je postojeća kamatna stopa 6%. Petar i Marko su dvojica zaposlenih u preduzeću. Petar sastavi 300 malih dijagnostičkih uređaja radeći 60 sati nedeljno, dok Marko sastavi 520 malih dijagnostičkih uređaja radeći 80 sati nedeljno. U preduzeću se koristi i specijalizovana mašina za sterilizaciju instrumenata, kupljena pre samo tri godine. Iako je potpuno ispravna, pojavila se nova generacija mašina koja troši upola manje energije i omogućava bržu obradu. Zbog toga stara mašina gubi tržišnu vrednost i ekonomski značaj.

Odgovorite na sledeća pitanja i zahteve:

- Identifikujte oblik preduzeća koji je prisutan u zadatku. Koje su njegove prednosti?
- Izračunajte tržišnu cenu akcije. Od čega ona zavisi? Objasnite.
- Izračunajte osnivačku dobit.
- Koji radnik je produktivniji, Petar ili Marko? Na koje načine preduzeće može poboljšati produktivnost svojih zaposlenih?
- Koji tip rabaćenja je prisutan kada je reč o mašini za sterilizaciju? Objasnite svoj odgovor.

IV.3 Amortizacija

Popunite sledeću tabelu.

Tabela IV.3. Obračun amortizacije

Mašina	Vrednost mašine (u dinarima)	Vek trajanja mašine	Godišnja stopa amortizacije	Godišnji iznos amortizacije (u dinarima)
A	800.000	20 godina		
B	1.000.000		10%	
C	500.000			20.000

IV.4 **Preduzeće „Sigma“**

Preduzeće „Sigma“ je u 2024. godini proizvelo i prodalo 500 komada proizvoda. U toku 2024. godine isplatilo je plate radnicima u iznosu od 90.000 dinara. Troškovi materijala su bili 40.000 dinara, a troškovi održavanja 20.000 dinara. Koliko iznosi cena koštanja proizvoda? Ako je cena proizvoda na tržištu 400 dinara, koliko iznosi profit preduzeća „Sigma“?

PROSTOR ZA RAD

V Odgovorite na pitanja.

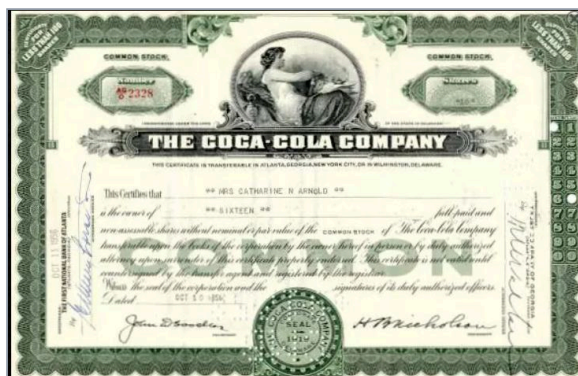
1. Definišite i objasnite preduzetništvo.
2. Objasnite tri ključna razloga zbog kojih se proizvodnja organizuje u preduzećima.
3. Objasnite principe poslovanja državnih preduzeća.
4. Objasnite profit i profitnu stopu.
5. Objasnite računovodstveni i ekonomski profit.

ZADATAK 2

Akcije i obveznice

Slika 1. Obveznica Socijalističke Republike Srbije, 1990. godina

Slika 2. Sertifikat o vlasništvu nad običnim akcijama

- a. Pogledajte sliku 1 i sliku 2. Koja je razlika između obveznice i akcije?
- b. Preduzeće „Market“ je akcionarsko društvo i emitovalo je 1.000 običnih akcija i 1.000 preferencijalnih akcija. Takođe, preduzeće je emitovalo 200 obveznica. Marija poseduje 100 običnih akcija i 200 preferencijalnih akcija. Koliko će biti Marijino učešće u glasanju na skupštini akcionara? Koji su organi upravljanja akcionarskog društva?
- c. Preduzeće „Market“ je u procesu likvidacije. Eksperti su procenili da likvidacioni ostatak nije dovoljan da se namire svi dugovi. Kojim redom će se isplaćivati dugovi prilikom gašenja preduzeća „Market“?

Tabela 1. Poređenje produktivnosti rada za odabrane zemlje

Država	BDP po radnom satu u 2021. godini	
	(u dolarima)	
Slovenija	42,80	
Češka Republika	40,82	
Hrvatska	37,94	
Rumunija	36,86	
Crna Gora	26,14	
Bugarska	25,61	
Severna Makedonija	20,64	
Srbija	17,38	
Albanija	15,57	

Tabela 2. Struktura zaposlenosti u Republici Srbiji po sektorima, 2017–2024. godine (u %)

Sektor	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Primarni	16,5	15,1	16,7	13,6	13,9	16,0	14,4	14,1
Sekundarni	25,3	26,9	26,4	28,1	29,3	28,7	28,1	27,7
Tercijarni	58,2	58,0	56,9	58,3	56,8	55,3	57,4	58,2

Izvor: Republički zavod za statistiku, *Anketa o radnoj snazi*, 2017–2024. godine, kalkulacija autora.

Pitanja:

- Navedite faktore koji utiču na produktivnost rada.
- Šta mislite da su razlozi niske produktivnosti rada u Republici Srbiji u poređenju sa ostalim zemljama? Kako biste povećali produktivnost?
- U kojim sektorima (primarni, sekundarni, tercijarni) je najviše zaposlenih u Republici Srbiji? Da li ovakva struktura odgovara privrednoj razvijenosti Republike Srbije? Obrazložite odgovore.

Rešite interaktivni kviz iz trećeg poglavlja udžbenika: *Faktori proizvodnje i preduzeća u tržišnoj privredi*. Otvorite link, rešite sva pitanja i proverite svoj rezultat po završetku kviza.

Link do kviza: [Ekonomija: Poglavlje 3](#)

Skenirajte kod telefonom